

EKSAMEN I JURIDISKE VALGEMNER

HØST 2014

Dato: Torsdag 27. november 2014

Tid: Kl. 10:00 – 14:00

JUS5501 – Rettslig bevisteori (MA)

Under etterforskningen av 22. juli- saken ble taushetsbelagt informasjon fra politidokumenter videreformidlet til pressen. Mange mente at lekkasjene skapte problemer for politiets etterforskning, at de var belastende for mange etterlatte og fornærmede og at de virket uheldig på tilliten til politiet.

Politiet mente å se et mønster som talte for at en vesentlig del av lekkasjene stammet fra én eller flere av bistandsadvokatene, og politiet la en "felle" for å avdekke om så var tilfellet.

Det ble opprettet en originalfil for straffesaksdokumentene som skulle sendes ut til bistandsadvokatene. I denne fantes det bilder som var retusjert, og som derfor skilte seg fra bildene hos politiet. Retusjeringen ble gjennomført ved at detaljer i tre bilder ble endret. På de tre bildene hvor det var gjort endringer i detaljer, ble det lagt til et identitetsmerke (id) som var unikt for hver bistandsadvokat.

Kun to personer var kjent med endringene som ble gjort. Filen ble passordbeskyttet med et passord som var unikt for hver av bistandsadvokatene. Passordet ble utlevert først etter at politiet hadde fått bekreftelse fra den enkelte bistandsadvokat om at en CD med filen var mottatt.

De taushetsbelagte bildene ble publisert timer etter overlevering av materialet. Politiet mente, basert på merkingen, at de publiserte bildene måtte stamme fra saksdokumentene til en bestemt advokat.

Det ble senere utstedt forelegg til advokaten for overtredelse av straffeloven § 325 nr. 1 for grov uforstand i tjenesten som bestillingsmann ved at advokaten hadde gitt media tilgang til straffesaksdokumenter i en sak som fortsatt var under etterforskning, uten at politiet hadde samtykket. Forlegget ble ikke vedtatt og saken ble sendt Oslo tingrett til pådømmelse.

Påtalemyndigheten gjorde gjeldende at det var usannsynlig at merkingen kunne endres av andre. Det var kun advokatens kontor som hadde mottatt en cd med merkingen. Videre ble det gjort gjeldende det hadde formodningen mot seg at politiet selv stod for lekkasjen. Det var nedlagt store anstrengelser fra hovedetterforsker i saken for å avdekke lekkasjer. Politiet hadde – om de hadde villet – hatt flere muligheter for å lekke bilder underveis. Da hadde man ikke hatt behov for å påføre merke på materialet som ble sendt bistandsadvokatene. Dette tilsa at enten hadde advokaten selv formidlet de aktuelle bildene, ellers så hadde han fått noen ansatte til å gjøre dette.

Forsvaret gjorde blant annet gjeldende at politiet hadde fortiet vesentlige og avgjørende opplysninger, dels fremkommet med positivt uriktige opplysninger og dels har sabotert eller unnlatt etterforskning som kunne vist at A er uskyldig. Det ble også gjort gjeldende at merkingen av bildene var mangelfull i den forstand at de kunne endres, og at datasikkerheten ikke var god nok; utenforstående hadde en rekke datatekniske muligheter til å få tilgang til det samme materialet.

Oslo tingrett oppsummerte sin bedømmelse av saken slik:

«Alt i alt synes politiet å ha trodd så intenst på at de hadde rett i sin egen oppfatning av fakta, at det i denne saken kan virke som om oppfatningen mer er basert på det som tidvis må kunne betegnes som « troens skråsikkerhet » og ikke som et resultat av objektiv innhenting av og aktiv søking etter bevismidler uaktet om disse var i disfavør eller favør av mistenkte A. Billedlig talt kan det synes som om denne sterke tro kan ha kastet skygger over og svekket viljen til en mer faktabasert, nøktern, uavhengig og rask innhenting av beviser i saken. Dette er uheldig og heller ikke i samsvar med lovens intensjon. Det hadde vært en fordel, sakens alvor for tiltalte A og hans firma med ansatte særlig tatt i betraktning, om forelegget hadde vært søkt noe bedre forankret i reelle bevismidler etter en bredere etterforskning.

Etter dette kan ikke retten ikke se at aktoratet har oppfylt sin bevisplikt.»

- 1) Redegjør kort for hva tingretten kan ha ment med at «troens skråsikkerhet» kan være til hinder for "objektiv innhenting av og aktiv søking etter bevismidler".
- 2) Redegjør for hva som ligger i at påtalemyndigheten ikke har "oppfylt sin bevisplikt" i lys av begrunnelsen tingretten ga.
- 3) Hvilke egenskaper bør en bevisteori som skal benyttes til å bedømme datasikkerhet ha?

Påtalemyndigheten anket frifinnelsen. Bevissituasjonen var en annen for lagmannsretten enn for tingretten. Tiltalte ble funnet skyldig med følgende dissens:

"Flertallet ... er etter en samlet vurdering av bevisene overbevist om at de lekkede dokumentene stammer fra CD'en som ble utlevert til As kontor, og om at A har stått bak lekkasjen. Lagmannsretten har påpekt at det var klare svakheter ved metoden som ble benyttet ved etableringen av «fellen» og politiets ivaretagelse av datasikkerhet i den perioden CD'ene til bistandsadvokatene ble lagd. Etter lagmannsrettens gjennomgang ovenfor framstår det likevel som svært lite sannsynlig at materialet som ble publisert i mediene, stammer fra noen annen kilde enn den CD'en som ble utlevert til As kontor. Det er heller ikke andre forhold som gir holdepunkter for at materialet stammer fra noen annen kilde. Når dette sammenholdes med den kontakten A har hatt med journalister fra de mediene som publiserte materialet, er det etter flertallets syn bevist ut over enhver rimelig tvil at noen med tilknytning til As kontor har overlatt materialet på CD'en til mediene. Det er videre bevist utover enhver rimelig tvil at A selv har visst om og organisert dette, jf. punkt III ovenfor. Han har da også utvist forsett. A domfelles etter dette i samsvar med forelegget.

Mindretallet ... har etter en samlet vurdering av bevisene kommet til at hun ikke kan se bort fra As forklaring om at han ikke har hatt befatning med lekkasjen. Etter mindretallets syn er det en mulighet for at politiet selv har lekket de aktuelle dokumentene, og man ikke kan se bort fra at det er det som er skjedd i denne saken.”

4) Hvilke egenskaper bør en bevisteori som skal benyttes til å beskrive flertallets bedømmelse, slik den kommer til uttrykk i det siterte, ha?

5) Forklar kort hva dissensen kan skyldes, gitt at flertallet og mindretallet bygger på det samme informasjonsgrunnlaget.

Domfelte anket til Høyesterett. Høyesterett nektet anken fremmet, blant annet med denne begrunnelsen:

”Store deler av anken gjelder i realiteten lagmannsrettens bevisbedømmelse under skyldspørsmålet. Denne kan Høyesterett ikke prøve, jf. straffeprosessloven § 306 andre ledd. Så langt anken retter seg mot bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, skal den avvises, jf. Rt-2012-1861 avsnitt 15. Det hører heller ikke under Høyesterett å overprøve lagmannsrettens tolkning av vitneutsagn på bakgrunn av supplerende forklaringer avgitt etter lagmannsrettens dom, jf. Rt-2011-1 avsnitt 16. Med utgangspunkt i det som gjøres gjeldende i anken, tilføyer utvalget at lagmannsrettens bevisresultat klart ikke bygger på slike åpenbare misforståelser av enkelte bevismidler, eller står i en slik motstrid med vitterlige kjensgjerninger eller klare og uomtvistelige faktiske forhold, som etter praksis tilsier opphevelse på grunn av saksbehandlingsfeil, se Rt-2009-801 avsnitt 17, Rt-2011-1403 avsnitt 22 og Rt-2013-1297 avsnitt 21.”

6) Gi en kort oversikt over argumenter for og mot at Høyesterett skal prøve bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet.

Sensuren faller torsdag 18. desember klokken 15.00. Kontroller på StudWeb eller ta kontakt med Infosenteret på 22 85 95 00.

Kandidatene har rett til en redegjørelse for sensurvedtaket ved henvendelse til sensorene innen en uke etter sensur. Kontaktinformasjon for sensorer finnes på Fakultetets nettsider. Du kan også ta kontakt med infosenteret. Klagefristen er tre uker etter sensur.

Oslo, 27.11.2014